

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРОСТИТУЦІЮ У РІЗНИХ СИСТЕМАХ ПРАВА

А. Р. Андрюхіна, Т.В. Міхайліна

Резюме. У даному дослідженні проведено аналіз адміністративно-правової відповідальності за заняття проституцією за національним законодавством та законодавством зарубіжних країн. У підсумку наведено низку рекомендацій щодо поліпшення системи протидії проституції в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, проституція, зарубіжне законодавство.

Проблема заняття проституцією та її експлуатації третіми особами вже давно набула міжнародного характеру, але особливо загострилася останнім часом. Небезпека заняття проституцією обумовлюється її надзвичайною поширеністю. Аналіз статистичних даних свідчить про тенденцію зростання кількості злочинів у сфері організації заняття проституцією.

Актуальність даної теми обумовлена комплексом соціальних та юридичних передумов, що свідчать про необхідність реформування та оптимізації системи засобів боротьби з організацією заняття проституцією. Проституція існувала, існує, і найшвидше, існуватиме в усіх країнах, незалежно від культурного розвитку та прийнятих проти неї заходів. Вона є однією з найпоширеніших форм девіантної поведінки.

Проституція викликала цікавість представників гуманітарних та природничих наук. Представники медицини, історії, різних видів мистецтва, соціології, юриспруденції звертали увагу на це явище. Серед вчених, які займалися розв'язанням даного питання, варто відзначити: Н.А. Аверіну, В.І. Вариводу, Л.В. Бортницьку, О.М. Федіка, М.В. Герасимова, М.П. Полянську, Н.В. Шибанову, Ф.М. Абубакірова, А.Є. Шпакова, Я.І. Гілінського, А.Н. Ігнатова та ін.

Визнаючи суттєвий внесок вказаних вчених до вивчення та вирішення проблем вдосконалення заходів протидії проституції, слід все ж зважати на тенденцію зростання та поширення цього негативного явища в суспільстві, а тому основною метою роботи є комплексний аналіз адміністративно-правової відповідальності за заняття проституцією в законодавстві України та зарубіжних держав, вироблення науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо подальшого вдосконалення законодавства у зазначеній сфері, враховуючи зарубіжний досвід.

Завданням адміністративного законодавства будь-якої країни є захист усіх сфер суспільства від протиправних посягань. Однією з основних сфер відносин між людьми є моральність, складовою частиною якої є моральність в статевих відносинах. Порівняння адміністративної відповідальності за проституцію за законодавством зарубіжних країн, які належать до різних правових систем світу, надає змогу щонайглибше проаналізувати підходи до регламентації цього явища.

Україна належить до країн континентальної системи права, а законодавство України передбачає аболіціоністську модель правової регламентації проституції. Так, ст. 181-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає, що заняття проституцією тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [1].

Франція, яка також є представницею континентальної системи права, на відміну від України, легалізувала так звану «вуличну проституцію». Для легального заняття проституцією кожна повія повинна отримати патент на роботу і надалі сплачувати великі податкові збори. І чоловіки, і жінки (старше 18 років) можуть отримувати плату

за послуги сексуального характеру, але при цьому не мають права рекламувати свою діяльність. На повію, яка розмовляє, заграє з чоловіком на вулиці або в іншому громадському місці накладається штраф у розмірі до 10 000 франків.

За оцінками уряду Франції наразі більше ніж 20 000 осіб залучені у Франції до комерційної секс-індустрії, з яких близько 80 % є іноземцями, яких залучають та змушують займатись проституцією [2, с. 316]. Проти проституції у Франції виступають громадські організації. Профспілки, Ліга прав людини, феміністичні союзи жінок, католицькі громади вважають, що легалізація проституції, в тому числі «вуличної проституції» призводить до визнання дискримінації жінок, що піддаються сексуальному насильству. У зв'язку з такими настроями громадян Франції 4 грудня 2013 р на Національних Зборах було утверджено проект закону про проституцію, ст. 16 якого передбачає заборону на купівлю сексуальних послуг. Клієнти проститутток за цим проектом мали каратися штрафом: за перше правопорушення – 1 500 євро; за повторне здійснення даного правопорушення – 4 000 євро. Окрім цього передбачалося, що клієнт повинен прослухати курс лекцій щодо незаконності використання послуг повій, які негативні правові, соціальні, медичні наслідки це тягне за собою та який збиток цей вчинок наносить моральності громадян. Однак, 8 липня 2014 року даний законопроект про проституцію був відхилений Сенатом.

Щодо ситуації з правовим ставленням до цієї проблеми в країнах Англосаксонської правової сім'ї (система загального права), то найяскравішим представником є Сполучені Штати Америки. В США проституція вважається правопорушенням у всіх штатах, крім Невади. У багатьох штатах караються також клієнти повій. Однак проституція має вельми широке розповсюдження, вона легалізується під прикриттям стріптиз-клубів, ескорт-агентств, масажних салонів тощо. Штат Нью-Йорк за кількістю повій конкурує зі штатом Невада. Колишній губернатор Нью-Йорка Еліот Спітцер 6 червня 2007 підписав закон щодо запобігання торгівлі людьми і придушення попиту на проституцію. Згідно з ним, особа, винна в проституції, коли така особа займається або погоджується, або пропонує взяти участь у статевих відносинах з іншою людиною в обмін на плату, – карається 3 місяцями ув'язнення та/або штрафом у 500 доларів. Заняття проституцією належить до проступків класу В. У штаті Нью-Йорк підлягають покаранню також клієнти повій – ув'язнення до одного року та/ або штраф у розмірі 1 000 доларів. В штаті Індіана федеральний закон визначає, що людина, яка свідомо чи умисно здійснює, пропонує або погоджується здійснити статевий акт; пестить, пропонує або погоджується пестити геніталії іншої людини за гроші або інше майно – тобто займається проституцією – карається до 1 року ув'язнення та/або штрафом у 5 000 доларів. За повторне заняття проституцією особа карається ув'язненням на строк від 6 місяців до 3 років та/або штрафом у розмірі 10 000 доларів. Федеральним законодавством штату Колорадо проституція заборонена, будь-яка особа, яка здійснює, пропонує або погоджується здійснити статевий акт з будь-якою особою, яка не є її подружжям, в обмін на гроші або інші цінні предмети – карається ув'язненням до 6 місяців та/або штрафом у розмірі від 50 до 750 доларів. Особа, яка користується послугами повій підлягає покаранню у вигляді ув'язнення строком до 6 місяців та/або штрафом у 500 доларів, за повторне вчинення цього правопорушення клієнт карається ув'язненням на строк від 6 до 18 місяців та/або штрафом у розмірі від 500 до 5 000 доларів.

Однак, громадськість США продовжує полеміку щодо легалізації проституції. На перше місце ставиться турбота про здоров'я повій і їх клієнтів. Цікаво, що ця турбота висувається як аргумент і противниками і прихильниками легалізації проституції. Прихильники такого заходу вважають, що проституція має бути і досі заборонена, оскільки це зменшить загрозу громадському здоров'ю. Противники ж стверджують, що легалізація проституції дасть можливість краще контролювати ризик – наприклад, проводячи регулярні обстеження на СНІД і венеричні хвороби [3, с. 78].

У Сполучених Штатах також діє вагомий рух за інституалізацію проституції як законної професії. Він має назву COYOTE (CALL OFF YOUR OLD TIRED ETHICS – Відкинь свою стару набридлу етику). Цей соціальний рух кинув виклик традиційному ставленню до проституції. Організатори руху підкреслюють, що проституцію треба розглядати у світлі цивільного і трудового права, що також забезпечить жінкам свободу використовувати своє тіло за власним баченням [3, с. 78].

30 січня 2001 р. Казахстан став аболіціоністською країною; відповідальність за заняття проституцією була скасована. На сьогоднішній день в Казахстані понад 10 тисяч повій, це, не рахуючи тих, яких везуть транзитом з Киргизії, Таджикистану і Узбекистану в Росію, Туреччину та країни Перської затоки. Центрами проституції в республіці можна назвати Алмати і Астану, в якійсь мірі Актау та Атирау у зв'язку з бурхливим розвитком нафтових родовищ і впливом іноземних працівників.

Натомість у грудні 2014 року до Кодексу про адміністративні правопорушення від 5 липня 2014 р., № 235-V була внесена ст. 449, яка забороняє приставання, тобто настирливе звернення в громадських місцях з метою купівлі, продажу, обміну або придбання речей іншим способом, вчинене особою, яка не є суб'єктом підприємництва, а також з метою ворожіння, жебрацтва, надання послуг сексуального характеру або нав'язування інших послуг, – тягне штраф на фізичних осіб у розмірі 5 місячних розрахункових показників. Якщо такі дії вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – то вони тягнуть штраф у розмірі 10 місячних розрахункових показників або адміністративний арешт на строк до 5 діб. У разі якщо такі дії вчинені іноземцем або особою без громадянства, то вони тягнуть адміністративний арешт строком до 5 діб з адміністративним видворенням за межі Республіки Казахстан. Дана стаття відноситься в тому числі й до повій, які пристають до потенційних клієнтів. Враховуючи дане положення можна зауважити схожість правової регламентації заняття проституцією у Республіці Казахстан та Франції, де повія, яка заграє з чоловіком на вулиці підлягає стягненню з неї штрафу.

До адміністративної відповідальності за законодавством Республіки Казахстан також належить свідоме надання приміщень для заняття проституцією або звідництва, що тягне за собою штраф щодо фізичних осіб у розмірі 100, на посадових осіб, суб'єктів малого підприємництва – у розмірі 150, на суб'єктів середнього підприємництва – у розмірі 300, на суб'єктів великого підприємництва – в розмірі 1 000 місячних розрахункових показників, з призупиненням їх діяльності або окремих видів діяльності на строк до 3 місяців. Те саме діяння, вчинене повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягне штраф на фізичних осіб у розмірі 150, на посадових осіб, суб'єктів малого підприємництва – у розмірі 200, на суб'єктів середнього підприємництва – у розмірі 400, на суб'єктів великого підприємництва – у розмірі 2 000 місячних розрахункових показників, із заборонаю їх діяльності або окремих видів діяльності на строк до 3 років з конфіскацією доходів, отриманих внаслідок вчинення адміністративного правопорушення.

«Заборона, боротьба і рішуче викорінення проституції» – так формулюється офіційна позиція влади КНР щодо проституції. У КНР визнають, що здійснення контролю над проституцією – завдання складне і вимагає участі всього суспільства. У боротьбі з цим асоціальним явищем першочергово увага повинна приділятися пропаганді та просвітницькій роботі під керівництвом партійних, державних і громадських організацій, із залученням правоохоронних органів. У 1991 році було прийнято «Постанову про сувору заборону дій сексуального характеру, пов'язаних з проституцією. Даний документ містить систему адміністративних покарань, застосування яких ставиться в залежність від різних обставин, пов'язаних з участю в проституції. Так, наприклад, особи, які займаються проституцією і їхні клієнти, можуть бути примушені: 1) до морального перевиховання і ознайомленню з нормативними документами в цій сфері у виправно-освітніх установах; 2) до виправних робіт у

виправно-трудоу таборах; 3) до медичному огляду на предмет виявлення венеричних захворювань та СНІДу; 4) до примусового лікування. Оновлений Кримінальний кодекс КНР 1997 року спирався на раніше прийняту постанову, однак кримінальних покарань для самих повій та їхніх клієнтів не передбачав [4]. З 1 березня 2006 року в силу вступив закон КНР «Про покарання (стягнення) за порушення громадського порядку», ст. 66 якого визначає: «Заняття проституцією, використання послуг повій, карається затриманням від 10 до 15 днів, також може накладатися штраф до 5 000 юанів; за наявності пом'якшувальних обставин карається затриманням до 5 днів або штрафом до 500 юанів».

Але, не дивлячись на заборону проституції, заходи, які проводяться правоохоронними органами і досить суворі покарання за втягнення в проституцію і утримання закладів, що надають сексуальні послуги, накладення адміністративних стягнень на повій за заняття проституцією та їх клієнтів, нажалі не стримують розвиток секс-індустрії в КНР.

Отже, країни різних правових систем містять адміністративні заходи впливу на осіб, які займаються проституцією, незалежно від того, чи легалізована проституція чи ні. Різниця полягає у тому, стосовно кого та щодо вчинення яких дій особу може бути притягнуто до адміністративної відповідальності. Так, США, КНР та Україна забороняють проституцію, однак правова регламентація цього явища є різною. У федеральному законодавстві штатів Нью-Йорк, Індіана та ін., а також у законодавстві КНР передбачена відповідальність як за заняття проституцією – щодо повій, так і за користування їх послугами – щодо клієнтів. За адміністративним законодавством України передбачена відповідальність тільки за заняття проституцією. Натомість у Франції та Республіці Казахстан, де проституція є легалізованою, повій, які пристають, заграють до потенційних клієнтів підлягають адміністративному стягненню у вигляді штрафу.

Таким чином, на основі проведеного адміністративно-правового аналізу національного законодавства та законодавства зарубіжних країн щодо протидії заняттю проституцією, найбільш доцільним у системі протидії проституції слід визнати створення єдиної комплексної програми протидії проституції в Україні, розробку та прийняття Закону «Про протидію проституції», а також внесення відповідних змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме: внесення нових статей до КУпАП, які б регламентували відповідальність за користування послугами повій та надання приміщень для заняття проституцією. Окрім цього, необхідно вживати превентивні заходи протидії цьому явищу, а саме розглядати і приводити в дію програми, спрямовані на моральне і духовне відродження суспільства, відновлення ціннісних орієнтацій, здійснювати ранню профілактику відхилень у сфері статевих стосунків. Такий підхід сприятиме створенню єдиної політики і організаційно-правової основи протидії проституції та посиленню дієвого контролю за цим явищем з боку держави і суспільства в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – №51. – Ст. 1122.
2. Негодченко Д. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми в Україні та Франції в контексті останніх законодавчих змін / Д. Негодченко // Право України. – 2011. – № 9. – С. 315-320.
3. Александров Ю.В. Вплив соціальних факторів на правове ставлення до проституції: історія і сучасність / Ю. В. Александров // Наукові праці МАУП. – 2014. – № 2. – С. 76-81.
4. Уголовный кодекс Японии / под ред. А.И. Коробеева. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2002. – 226 с.